

bedrijfstakpensioenfonds schoonmaak- en glazenwassersbedrijf

Financieel Crisisplan

12 december 2018

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Wat is een financieel crisisplan?	3
1.2	De negen elementen van een financieel crisisplan	3
1.3	Gevolgde procedure om te komen tot een crisisplan	3
2	Wanneer is er sprake van een financiële crisis?	4
3	Uitgangspunten	4
3.1	Aannames	4
3.2	Herstelplan	4
4	Wat is de kritische dekkingsgraad?	5
5	Inventarisatie crisismaatregelen	6
5.1	Formele relatie werknemer, werkgever/cao-partijen en pensioenfondsen	6
5.2	Mogelijke crisismaatregelen	6
5.2.1	Lagere toeslagen	7
5.2.2	Premie aanpassen	7
5.2.3	Pensioenaanspraken en -rechten korten	7
6	Selectie en prioritering	8
6.1	Het lukt niet meer om binnen de hersteltermijn uit het tekort te geraken	8
6.2	Het lukt niet meer om binnen 5 jaar uit een “dekkingstekort” te geraken	8
7	Evenwichtige belangenafweging	9
8	Draaiboek besluitvorming	10
9	Communicatie	11
10	Besluitvorming & actualisering	11

1 Inleiding

In artikel 145 van de Pensioenwet en in artikel 29b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen is geregeld dat pensioenfondsen verplicht zijn een financieel crisisplan op te stellen. Met dit financieel crisisplan, dat een verplicht onderdeel is van de actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn), voldoet het pensioenfonds aan de geldende wet- en regelgeving.

1.1 Wat is een financieel crisisplan?

Het doel van een financieel crisisplan is dat het fondsbestuur van tevoren inzichtelijk heeft op welk moment het fonds in een crisissituatie zit en welke keuzes het op dat moment heeft om uit deze situatie te komen.

Door een dergelijk plan 'op de plank' te hebben, is het bestuur van het pensioenfonds beter voorbereid op een crisissituatie en kan worden voorkomen dat in de drukte van een financiële crisis mogelijkheden over het hoofd worden gezien. Vooraf is nagedacht over onder andere kritische grenzen, de beschikbaarheid van maatregelen, het inzetten van maatregelen, het realiteitsgehalte van maatregelen en de effectiviteit ervan en een nadere invulling van evenwichtige belangenafweging.

Overigens is een financieel crisisplan niet een plan dat in een crisissituatie kant-en-klaar uitgevoerd moet of kan worden. Het bestuur zal altijd de concrete maatregelen moeten afstemmen op de aard van de financiële crisis en de omstandigheden van dat moment. Een financieel crisisplan is dus niet hetzelfde als een herstelplan. Een herstelplan is alleen gericht op herstel uit een bestaande tekortsituatie. Een financieel crisisplan is gericht op hoe in de toekomst om kan worden gegaan met crisissituaties.

1.2 De negen elementen van een financieel crisisplan

Om te komen tot een financieel crisisplan heeft het bestuur zich de volgende negen vragen gesteld:

- Wanneer is er, naar de mening van het bestuur, sprake van een financiële crisis?
- Bij welke dekkingsgraad kan het pensioenfonds zonder korten niet meer, zonder aanvullende maatregelen, herstellen?
- Welke maatregelen staan het pensioenfonds ter beschikking?
- Hoe realistisch is de inzet van die maatregelen?
- Wat is het financiële effect van de maatregelen?
- Op welke wijze wordt rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?
- Hoe en wanneer wordt met de belanghebbenden gecommuniceerd in een crisissituatie?
- Hoe werkt het besluitvormingsproces?
- Hoe wordt de jaarlijkse toetsing van het financieel crisisplan vormgegeven?

1.3 Gevolgde procedure om te komen tot een crisisplan

Het bestuur heeft vier stappen gevolgd om tot dit crisisplan te komen:

1. Inventarisatie
2. Selectie
3. Prioritering
4. Afronding

Stap 1: Inventarisatie

Als eerste stap heeft het bestuur een inventarisatie uitgevoerd om te komen tot de volgende informatie:

- Mogelijke definities van crisissituaties;
- Inzicht in de omstandigheden waarin een crisissituatie zich zou kunnen voordoen;
- Analyse van de (beleids)dekkingsgraad waarbij herstel niet meer mogelijk is zonder te korten;
- Een overzicht van mogelijke crisismaatregelen voor het fonds;
- Het financiële effect van mogelijke crisismaatregelen;
- De effecten op de verschillende belanghebbenden van crisismaatregelen;
- De wettelijke eisen waar het fonds minimaal aan moet voldoen;
- Een overzicht van de formele besluitvormingsprocessen bij het nemen van crisismaatregelen.

Stap 2: Selectie

In de tweede stap heeft het bestuur een selectie gemaakt uit alle mogelijke crisismaatregelen die volgden uit de eerste stap. Het bestuur heeft in de selectie rekening gehouden met de financiële effectiviteit, evenwichtige belangenafweging en realistische inzet van de crisismaatregelen.

Stap 3: Prioritering

Het doorlopen van stap 1 en 2 heeft onder meer geleid tot een lijst van maatregelen die denkbaar en haalbaar zijn om in te zetten. Vervolgens heeft het bestuur benoemd onder welke voorwaarden een bepaalde maatregel wordt ingezet. Dit betekent dat vast is komen te staan bij welke grenswaarden het bestuur een maatregel neemt.

Bij de te nemen crisismaatregelen benadrukt het fonds dat de evenwichtige belangafweging voorop staat. Hieraan geeft het bestuur invulling door de lasten van de crisismaatregelen zo evenwichtig mogelijk te verdelen over actieven, slapers, gepensioneerden en werkgevers.

Stap 4: Afronding

Na het doorlopen van stap 1 tot en met 3 heeft het bestuur het daadwerkelijke plan geformuleerd. Het bestuur beoogt met het plan inhoud te geven aan de te hanteren ondergrenzen, de te nemen maatregelen en de te volgen consultatie-, informatie- en besluitvormingsprocessen. Het bestuur neemt het crisisplan op in een bijlage van de Abtn van het fonds.

2 Wanneer is er sprake van een financiële crisis?

Het bestuur definieert een financiële crisis in het kader van dit plan als een financiële situatie waarin de doelstellingen van het pensioenfonds, op korte en/of langere termijn niet meer waargemaakt kunnen worden.

Het bestuur onderscheidt de volgende crisissituaties:

1. Het pensioenfonds komt terecht in een tekortsituatie waarin de beleidsdekkingsgraad lager wordt dan de vereiste dekkingsgraad;
2. Het pensioenfonds is niet meer binnen de hersteltermijn in staat om uit het tekort te komen (de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder de kritische dekkingsgraad);
3. Het pensioenfonds komt terecht in een situatie van "dekkings"tekort waarin de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad;
4. Het pensioenfonds is niet in staat om binnen 5 jaar uit het "dekkings"tekort te komen;
5. Het pensioenfonds dreigt een onvoorwaardelijke korting van meer dan 5%-punt door te moeten voeren.

In het reguliere beleid van het bestuur zijn in overleg met cao-partijen, naar aanleiding van de risicohouding, reeds de crisis-situaties onder punt 1 tot en met 4 besproken en tot beleid in de Abtn geformuleerd. Hiermee zijn deze crises onderkend. Een crisis ontstaat op het moment dat de financiële waarden beginnen af te wijken van hetgeen in het regulier beleid is vastgelegd. Dit kan zich voordoen bij een daling van de rente of negatieve rendementen op zakelijke waarden.

Een crisissituatie waar op voorhand het beleid niet voorziet in maatregelen om de crisis te ondervangen ontstaat naar de mening van het bestuur op het moment dat aanspraken en uitkeringen met meer dan 5%-punt onvoorwaardelijk gekort dreigen te worden, teneinde een herstel tot de minimaal vereiste dekkingsgraad te kunnen realiseren. Het beleid voorziet in een dergelijke situatie door met sociale partners in overleg te treden. Daartoe kunnen alle beleidsinstrumenten worden ingezet.

De adviserend actuaire is verantwoordelijk voor het signaleren van de verschillende crisissituaties en meldt veranderingen hierin op basis van de pensioenadministratie aangeleverde dekkingsgraadcijfers onmiddellijk aan het Uitvoerend Bestuur.

3 Uitgangspunten

Dit hoofdstuk geeft de uitgangspunten weer van de berekeningen zoals gepresenteerd in de volgende hoofdstukken. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de financiële positie en het niveau van de kritische dekkingsgraad.

3.1 Aannames

Uitgangspunt voor de bepaling van de effectiviteit van een maatregel is de financiële positie ultimo boekjaar 2017. De actuele dekkingsgraad is ultimo boekjaar 2017 bepaald op 99,9%. In de prognoses is gerekend met de rentetermijnstructuur (RTS) zoals DNB per 31 december 2017 heeft gepubliceerd en met de daaruit afgeleide rentes (forward-curves). Voor het verwacht rendement over het vermogen hanteert het bestuur de rendementscurve die gebaseerd is op de fondseigen parameters die op een prudente wijze zijn afgeleid van de uitgangspunten van de Commissie Parameters en behorend bij de lange termijn strategische beleggingsmix die voor 2018 en latere jaren geldt.

3.2 Herstelplan

De grondslagen voor de technische voorziening zijn zoals beschreven in de Abtn. Dit geldt ook voor het gevoerde beleid voor premiestelling, beleggingen en toeslagen. De effectiviteit van de maatregelen geeft een indicatie van de herstelkracht. Elke crisis staat op zich en de effectiviteit en herstelkracht van maatregelen is afhankelijk van de omstandigheden waarin het fonds zich bevindt op het moment van de crisissituatie.

Het fonds verkeert op 31 december 2017 nog steeds in een tekortsituatie. Per 31 december 2017 is daarom de ontwikkeling van het herstel geëvalueerd en is een nieuw herstelplan 2018 opgesteld en bij DNB ingediend.

4 Wat is de kritische dekkingsgraad?

Op het moment dat de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad ligt, is sprake van een tekortsituatie. In het geval dat dit zich aan het einde van een kalenderkwartaal voor de eerste keer voordoet, dient het pensioenfonds, conform de Pensioenwet, een herstelplan op te stellen en bij DNB in te dienen. Als het pensioenfonds op basis van het reguliere beleid niet binnen de maximale wettelijke hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen tot de vereiste dekkingsgraad, dan moet het pensioenfonds (nood)maatregelen nemen.

Als de beleidsdekkingsgraad vijf jaar aaneengesloten onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt én de actuele dekkingsgraad op het laatste meetmoment eveneens onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt, dan moet het fonds een zodanige onvoorwaardelijke korting doorvoeren, dat de actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad is het 12-maands voortschrijdende gemiddelde van de actuele dekkingsgraden. Het fonds is echter alleen in staat om de hoogte van de actuele dekkingsgraad direct te beïnvloeden. Daarom is het belangrijk om te weten bij welke hoogte van de actuele dekkingsgraad het pensioenfonds met het reguliere beleid niet meer in staat is om op tijd te herstellen tot de vereiste dekkingsgraad (binnen 10 jaar) of de minimaal vereiste dekkingsgraad (binnen 5 jaar). De kritische dekkingsgraad is gelijk aan de hoogste van:

1. de dekkingsgraad die minimaal nodig is om niet te hoeven korten in verband met de MVEV-maatregel; en
2. de dekkingsgraad die minimaal nodig is om niet te hoeven korten in verband met de 10-jaars hersteltermijn.

De kritische dekkingsgraad is vooral afhankelijk van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en de verwachte beleggingsrendementen die gehanteerd worden bij het herstelplan. Op basis van de rentetermijnstructuur van eind 2017 en de verwachte rendementen in het herstelplan 2018 geldt:

- De dekkingsgraad per 31 december 2017 moest minimaal 94,9% zijn om naar verwachting per 1 januari 2021 niet te hoeven korten in verband met de MVEV-maatregel.
- De dekkingsgraad per 31 december 2017 moest minimaal 93,2% zijn om naar verwachting na 10 jaar een beleidsdekkingsgraad ter grootte van de vereiste dekkingsgraad te hebben.
- De kritische dekkingsgraad eind 2017 is dan gelijk aan de hoogste van deze twee, dus 94,9%.
- Bij ongewijzigde veronderstellingen is de kritische dekkingsgraad eind 2018 gelijk aan 97,6% en eind 2019 gelijk aan 100,3%.

De kritische dekkingsgraad is met name gevoelig voor de markrente. In onderstaande tabel wordt getoond op welke manier de kritische dekkingsgraad wijzigt bij een wijziging van de rente.

In de tabel is te zien dat een daling van de rente leidt tot een stijging van de kritische dekkingsgraad, veroorzaakt door de MVEV-maatregel. Het negatieve effect dat de lage rente heeft op de premiedekking is op de korte termijn groter dan het positieve effect van het verwachte overrendement op de beleggingen. Op de lange termijn is dit andersom, waardoor de kritische dekkingsgraad ten aanzien van de VEV-maatregel juist daalt bij lagere rentes.

Mutatie RTS (t.o.v. eind 2017)	-1,0%	-0,5%	0,0%	+0,5%	+1,0%
MVEV-maatregel	96,8%	95,9%	94,9%	93,8%	92,6%
VEV-maatregel	88,5%	91,4%	93,2%	91,0%	88,7%
Kritische dekkingsgraad	96,8%	95,9%	94,9%	93,8%	92,6%

5 Inventarisatie crisismaatregelen

Dit hoofdstuk bevat een inventarisatie van alle maatregelen die het pensioenfonds ter beschikking staan om de actuele dekkingsgraad en als gevolg daarvan de beleidsdekkingsgraad te verhogen of om te voorkomen dat de beleidsdekkingsgraad verder wegzakt richting de kritische dekkingsgraad.

In dit hoofdstuk wordt verder antwoord gegeven op de volgende drie vragen:

- Hoe realistisch is de inzet van die maatregelen?
- Wat is het financiële effect van de maatregelen?
- Op welke wijze wordt rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?

Voor de beantwoording van bovenstaande vragen is overigens sprake van enige overlap met het volgende hoofdstuk inzake de selectie en prioritering van de maatregelen.

5.1 Formele relatie werknemer, werkgever/cao-partijen en pensioenfonds

De formele relatie tussen werknemer, werkgever/cao-partijen en pensioenfonds is vastgelegd in de Pensioenwet en kenmerkt zich door een driehoeksverhouding.

De driehoek wordt gevormd door:

- de pensioenovereenkomst (relatie werknemer-werkgever/cao-partijen)
- het uitvoeringsreglement/opdrachtaanvaarding (relatie werkgever/cao-partijen-pensioenfonds)
- het pensioenreglement (relatie pensioenfonds-werknemer)

Pensioenovereenkomst

De pensioenovereenkomst is de overeenkomst die tussen cao-partijen is overeengekomen met betrekking tot pensioen. Deze afspraken zijn verankerd in de cao.

Uitvoeringsreglement/opdrachtaanvaarding

De uitvoering van de door de cao-partijen overeengekomen pensioenafspraken in de pensioenovereenkomst is opgedragen aan het fonds. De taken en bevoegdheden tussen cao-partijen en bestuur ten aanzien hiervan, zijn vastgelegd in het uitvoeringsreglement en in de opdrachtaanvaarding van het pensioenfonds en cao-partijen.

Pensioenreglement

De inhoud van de pensioenovereenkomst ligt formeel vast in het pensioenreglement dat door het bestuur van het pensioenfonds wordt vastgesteld. De inhoud van het pensioenreglement komt overeen met de inhoud van de pensioenovereenkomst.

5.2 Mogelijke crisismaatregelen

5.2.1 Lagere toeslagen

Het bestuur streeft er naar de opgebouwde pensioen-aanspraken en -rechten van de actieve en de inactieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de hand van het "CBS-consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens, afgeleid". Dit streven is vastgelegd in het pensioenreglement, uitvoeringsreglement en de Abtn. Voorwaarde voor het verlenen van de toeslag is een financieel gezonde positie.

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre de pensioen-aanspraken en -rechten worden aangepast. Met betrekking tot de mate van de toekenning hanteert het bestuur onderstaande beleidsstafel als leidraad:

- Als de beleidsdekkingsgraad lager ligt dan de vereiste dekkingsgraad, worden er geen toeslagen verleend;
- Als de beleidsdekkingsgraad zich bevindt tussen de vereiste dekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij volledig geïndexeerd kan worden, wordt een toeslag naar rato toegekend;
- Als de beleidsdekkingsgraad zich bevindt boven de dekkingsgraad waarbij volledig geïndexeerd kan worden, wordt een volledige toeslag toegekend.

De bovengrens toeslag is de beleidsdekkingsgraad waarbij de volledige toeslag verleend mag worden. Deze is onder meer afhankelijk van de rentetermijnstructuur. De bovengrens toeslag, gebaseerd op de rentetermijnstructuur van 31 december 2017, is circa 125%.

Groepen die door deze maatregel kunnen worden geraakt

- Actieve deelnemers
- Gewezen deelnemers
- Pensioengerechtigden

Juridisch kader

De beslissingsbevoegdheid inzake toeslagverlening ligt bij het bestuur op grond van:

- artikel 9.1 lid 3 van het pensioenreglement
- artikel 4.3 lid 3 van het uitvoeringsreglement

Effectiviteit maatregel op herstel

De indexatiemaatregel zal in een kritieke situatie geen additioneel effect op de herstelkracht van het fonds hebben, omdat het bestuur een prudente toeslagstafel hanteert en daarnaast in een tekortsituatie al rekening is gehouden met het feit dat geen indexaties worden verleend.

5.2.2 Premie aanpassen

De premie wordt door het bestuur, na overleg met cao-partijen, vastgesteld. Voor iedere deelnemer wordt jaarlijks premie geheven voor de financiering van de verplichte pensioenregeling. Deze premie is een doorsneepremie uitgedrukt in een percentage van een gedeelte van het pensioengevend loon (de pensioengrondslag) van de deelnemer. Het premiepercentage in procenten van de pensioengrondslag is voor alle deelnemers gelijk. De premie is door de werkgever verschuldigd. De werkgever kan een gedeelte van de premie op het loon van de deelnemer inhouden.

Het premiebeleid is voor de komende jaren geen sturingsmiddel omdat de feitelijke premie door cao-partijen in 2015 voor een periode van 5 jaar is vastgelegd. Na deze periode van 5 jaar (dus vanaf 2020) zal de feitelijke premie opnieuw worden vastgesteld. In de Abtn is het premiebeleid nader beschreven.

Het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie wordt, indien positief, aan het premiedepot toegevoegd en wordt als bestemmingsreserve aangehouden. Mocht in enig jaar sprake zijn van een tekort in de premie om de opbouw te handhaven, dan wordt het verschil voor zover dit mogelijk is uit dit premiedepot gefinancierd.

Groepen die door deze maatregel kunnen worden geraakt

- Actieve deelnemers
- Werkgevers

Juridisch kader

- artikel 10 van het pensioenreglement
- artikel 3.1 van het uitvoeringsreglement

Effectiviteit maatregel op herstel

Doordat de feitelijke premie voor de periode van 2015 tot 2020 vast staat, heeft deze maatregel tot 2020 geen effect.

5.2.3 Pensioenaanspraken en -rechten korten

Het pensioenfonds kan de pensioenaanspraken en -rechten uitsluitend korten als het niet mogelijk is om binnen de hersteltermijn van 10 jaar uit een situatie van een tekort te komen en als alle andere maatregelen (met uitzondering van het beleggingsbeleid) zijn ingezet om het herstel te bespoedigen. Het korten van de aanspraken en uitkeringen is dus een uiterste noodmaatregel en kan alleen ingezet worden om het benodigde herstel te bereiken.

Voor besluitvorming inzake kortingen zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- moet effectief zijn
- moet rechtvaardig zijn
- moet solidair zijn
- moet transparant en uitlegbaar zijn

Het is mogelijk om binnen de grenzen van de Pensioenwet verschillende kortingspercentages te hanteren voor verschillende groepen. Onderscheid kan gemaakt worden naar

pensioensoorten en belanghebbenden. Bij differentiatie van de kortingspercentages nemen de groepen een verschillend deel van de technische voorziening voor hun rekening.

Het fonds zal het in het premiedepot aanwezige saldo – voor zover nodig – aanwenden om een korting te voorkómen c.q. te verlagen. Hierbij zal het premiedepot eerst worden aangewend om de korting voor actieve deelnemers te voorkómen c.q. te verlagen. Vervolgens zal het eventueel dan nog in het premiedepot resterende saldo worden aangewend om de korting voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden te voorkómen c.q. te verlagen.

Aan de hand van analyses van (inkomens)effecten gaat het bestuur voor ieder kortingsbesluit na of dit beleid in voldoende mate evenwichtig is.

Evenwichtige belangenafweging

De kortingsmaatregel is geen reguliere sturingsmaatregel maar geldt als ultimum remedium. Deze maatregel vloeit voort uit art. 134 van de Pensioenwet. Korting vindt dus slechts plaats nadat alle andere sturingsmiddelen zijn ingezet (met uitzondering van het beleggingsbeleid). Korting heeft een direct effect op de verbetering van de actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds. Dit middel staat ter beschikking aan het bestuur.

Formele condities voor de kortingsmaatregel

Als er sprake is van een tekortsituatie dan zal het fonds als ultimum remedium besluiten de verworven

pensioenaanspraken en -rechten te verminderen indien het fonds niet in staat is binnen de maximale hersteltermijn te herstellen tot de vereiste dekkingsgraad zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgevers onevenredig worden geschaad en alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet om de tekortsituatie op te lossen.

Ook indien de beleidsdekkingsgraad zich vijf achtereenvolgende jaren onafgebroken onder de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt en de actuele dekkingsgraad op het laatste meetmoment zich eveneens onder de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt, zal het fonds besluiten de verworven pensioenaanspraken en -rechten direct te verminderen om de actuele dekkingsgraad direct te herstellen tot de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Het fonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgevers schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en -rechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand nadat de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en toezichthouder hierover geïnformeerd zijn, worden gerealiseerd.

Groepen die door deze maatregel kunnen worden geraakt

- Actieve deelnemers
- Gewezen deelnemers
- Pensioengerechtigden

Juridisch kader

De beslissingsbevoegdheid inzake het korten van aanspraken en rechten ligt bij het bestuur op grond van:

- artikel 3.1 lid 2 van het pensioenreglement
- artikel 4.4 lid 1 van het uitvoeringsreglement

Effectiviteit maatregel op herstel

De effectiviteit van de maatregel is groot. Het directe effect op de actuele dekkingsgraad uit deze maatregel is in procenten nagenoeg gelijk aan het percentage waarmee de pensioenaanspraken en -rechten worden gekort.

6 Selectie en prioritering

In hoofdstuk 5 is een inventarisatie gemaakt van de mogelijke maatregelen in geval van een crisissituatie. Het bestuur heeft op basis van deze inventarisatie een lijst van maatregelen gevormd die denkbaar en haalbaar zijn om in te zetten voor het pensioenfonds.

Evenwichtige belangenafweging is het belangrijkste uitgangspunt bij de besluitvorming over de te selecteren crisismaatregelen. Het bestuur beoordeelt een mogelijke maatregel:

- Op eigen waarde
- In relatie tot de herstelkracht
- In relatie tot andere maatregelen

De in hoofdstuk 2 gedefinieerde vijf crisissituaties houden sterk verband met elkaar. De financiële crises volgen elkaar immers op bij een verder dalende beleidsdekkingsgraad. Er is in feite sprake van een zich verergerende financiële crisis. Qua prioritering neemt het bestuur de maatregelen in de volgorde waarin de geselecteerde maatregelen zijn opgenomen in dit hoofdstuk.

6.1

Het lukt niet meer om binnen de hersteltermijn uit het tekort te geraken

Als het niet lukt om, nadat andere maatregelen zijn onderzocht, binnen de hersteltermijn van 10 jaar tot het vereist eigen vermogen te herstellen, zal het bestuur een voorwaardelijke korting toepassen op de pensioenaanspraken en -rechten. Deze korting zal uitgesmeerd worden over een periode van 5 jaar, waarbij de eerste korting onvoorwaardelijk wordt doorgevoerd.

6.2

Het lukt niet meer om binnen 5 jaar uit een “dekkingstekort” te geraken

Als de genomen maatregelen niet voldoende blijken te zijn en hierdoor de beleidsdekkingsgraad vijf jaar onafgebroken onder de minimaal vereiste dekkingsgraad blijft en de actuele

dekkingsgraad op het laatste meetmoment ook lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad is, dan is het bestuur – conform het FTK – verplicht direct een onvoorwaardelijke korting toe te passen op pensioenaanspraken en -rechten. Deze korting vindt zodanig plaats dat de actuele dekkingsgraad na korting gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Daarbij is met cao-partijen het volgende afgesproken:

- als de onvoorwaardelijke korting minder bedraagt dan of gelijk is aan 5%, dan wordt deze korting direct en volledig doorgevoerd;
- als de onvoorwaardelijke korting meer bedraagt dan 5%, dan treedt het bestuur in overleg met cao-partijen om in gezamenlijk overleg vast te stellen op welke wijze deze onvoorwaardelijke korting wordt verwerkt.

De volgende tabel geeft een overzicht van de maatregelen per crisissituatie en na selectie:

Crisis	Maatregel	Effectiviteit
Tekort en onvoldoende hersteld	Korten	Groot
Dekkingsgraadtekort na 5 jaar	Korten	Groot
Dreiging van een korting van meer dan 5%-punt	Korten	Groot
	Verhogen premie	Gering

In het geval er een crisissituatie ontstaat of dreigt te ontstaan zal het bestuur in overleg met cao-partijen treden. In ieder geval treedt het bestuur met cao-partijen in overleg als er een onvoorwaardelijke korting van meer dan 5% dreigt. Indien een dergelijke korting dreigt, wordt dit terstond gemeld aan cao-partijen, tenzij het kortingsmoment meer dan twee jaar in de toekomst ligt. In dat laatste geval zal het Dagelijks Bestuur dit agenderen op het periodieke overleg met vertegenwoordigers van cao-partijen (“de pensioentafel”).

7 Evenwichtige belangenafweging

Hoe bewaakt het fonds de evenwichtige belangenbehartiging tussen de diverse stakeholders bij het treffen van (nood)maatregelen?

Het bestuur richt zich bij het bepalen van een noodmaatregel en/of kortingsbesluit naar de belangen van de bij het fonds betrokken (gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden en de werkgevers. Het bestuur zorgt ervoor dat de belangen van al deze groepen zo evenwichtig mogelijk worden behartigd.

Bij de invulling van deze (open) norm kan het bestuur de volgende criteria hanteren: effectiviteit, proportionaliteit, solidariteit en continuïteit. Het beleid dient de toets aan deze aspecten te doorstaan wil sprake zijn van evenwichtige belangenafweging:

a. Effectiviteit

De maatregelen (inclusief eventuele kortingsmaatregelen) dienen effectief te zijn in termen van herstel van de actuele dekkingsgraad.

b. Proportionaliteit

De maatregelen (inclusief eventuele kortingsmaatregelen) dienen proportioneel te zijn. Er dient evenwicht te zijn tussen de impact op de diverse doelgroepen en de herstelkracht die van de maatregel uitgaat.

c. Solidariteit

Bij het aspect solidariteit dient gedacht te worden aan bijdragen van verschillende doelgroepen. De lasten dienen evenwichtig te worden verdeeld. Dit betekent onder andere dat een maatregel (in casu een kortingsmaatregel) niet alleen op zichzelf dient te worden beoordeeld, maar ook in samenhang met andere (eerder) genomen maatregelen. Opgemerkt dient te worden dat de omvang van de kortingsmaatregel van invloed kan zijn op de keuze voor een bepaalde kortingsmaatregel en de bijdrage die bepaalde groepen in dat geval leveren.

d. Continuïteit

Het bestuur dient zich bij de besluitvorming over mogelijke maatregelen ter verbetering van een ongunstige financiële positie van het fonds te oriënteren op haar visie op pensioen en op het toekomstige pensioencontract. De kortingsmaatregel dient gerechtvaardigd te zijn tegen de achtergrond van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van het pensioencontract.

8 Draaiboek besluitvorming

Hoe luidt de besluitvormingsprocedure bij een financiële crisis?

In de besluitvorming rond financiële crisissituaties kunnen twee trajecten worden onderscheiden. Ten eerste worden er tijdens reguliere bestuursvergaderingen besluiten genomen, over onder meer de hoogte van premies en toeslagen,

het beleggingsbeleid, herstelplannen en evaluaties daarvan en kortingsmaatregelen.

In geval van urgentie kan het bestuur besluiten bij elkaar te komen. De eerste aanspreekpunten hiervoor zijn de leden van de agendacommissie.

Het draaiboek voor de te volgen stappen bij korten

In het proces om te komen tot een korting kunnen de volgende stappen worden onderkend:

#	Omschrijving	Betrokken partijen (naast het Bestuur)	Doorlooptijd/planning
1.	Vaststellen noodzaak tot aanvullende maatregelen		1 - 4 weken
2.	Vaststellen noodzaak tot korten	cao-partijen ¹ Verantwoordingsorgaan(advies)	1 - 4 weken
3.	Vaststellen omvang korting		1 - 4 weken
4.	Invulling korting en toetsing evenwichtige belangenafweging	Verantwoordingsorgaan(advies)	1 - 2 maanden
5.	Actualisering herstelplan		1 - 4 weken
6.	Voorlopig kortingsbesluit	Verantwoordingsorgaan(advies)	1 - 4 weken
7.	Informereren andere stakeholders		1 - 4 weken
8.	Informereren overeenkomstig de Pensioenwet		1 - 2 maanden
9.	Effectueren definitief kortingsbesluit (minimaal 3 maanden na informeren)		1 maand

Het draaiboek voor de te volgen stappen bij premie verhoging

#	Omschrijving	Betrokken partijen (naast het Bestuur)	Doorlooptijd/planning
1.	Vaststellen noodzaak tot aanvullende maatregelen.		1 - 4 weken
2.	Nagaan mogelijkheid andere aanvullende sturingsmiddelen dan korten.	cao-partijen	1 - 3 maanden
3.	Vaststellen impact aanvullende maatregelen op dekkingsgraad		1 - 4 weken
4.	Voorstel aan cao-partijen doen		1 - 4 weken
5.	Vaststellen of aanvullende maatregelen door cao partijen worden geaccepteerd		1 - 4 weken
6.	Doorvoeren aanvullende maatregelen		1 - 4 weken

Gedurende het proces zal communicatie richting de betrokkenen doorlopend onder de aandacht staan (zie hoofdstuk 9).

Het verantwoordingsorgaan zal tijdens het proces worden geïnformeerd en om advies worden gevraagd.

¹ Overleg met de cao-partijen vindt in ieder geval plaats op het moment dat aanspraken en uitkeringen met meer dan 5%-punt onvoorwaardelijk gekort dreigen te worden.

9 Communicatie

Hoe is de communicatie met de stakeholders geregeld?

Het fonds beschikt over een Protocol crisiscommunicatie. Dit protocol geeft aan hoe – communicatief – te handelen in een crisissituatie, al dan niet van financiële aard. Door de uitvoering van dit protocol zal rust en duidelijkheid ontstaan in de interne en externe communicatie van het fonds.

In het geval van een financiële crisis treedt, in het verlengde van de uitvoering van het financiële crisisplan, het Protocol crisiscommunicatie in werking.

Het crisisteam bestaat uit de leden van de agendacommissie, die worden ondersteund door de Accountmanager (coördinator) en communicatieadviseur van APG.

Communicatie over het crisisplan

Het crisisplan wordt – in twee verschijningsvormen – als download via de website van het fonds beschikbaar gesteld aan alle belanghebbenden. Naast een formele ('technische') vorm bestaat een populaire vorm (kort, niet technisch, taal-niveau van de deelnemer).

Daarnaast wordt in reguliere periodieke middelen (magazines, nieuwsbrieven) eenmalig aan alle belanghebbenden gecommuniceerd dat het fonds een crisisplan heeft. Centrale boodschap: "het fonds heeft een financieel crisisplan. U kunt dat opvragen bij het fonds, inzien of downloaden van de website van het fonds".

Communicatie tijdens executie van het plan

In het protocol crisiscommunicatie is vastgelegd dat "het crisisteam bepaalt welke communicatiemiddelen er intern en extern ingezet worden. De eindverantwoordelijkheid voor de goedkeuring van de inhoud wordt gedragen door de voorzitters. Afhankelijk van de omvang van de crisis maakt het crisisteam een keuze welke doelgroepen op welk moment geïnformeerd moeten worden".

Hoe en wanneer wordt het crisisplan getoetst en bijgesteld?

Het crisisplan wordt, na goedkeuring door het bestuur, opgenomen in de Abtn. Het crisisplan wordt jaarlijks bij de update van de Abtn op actualiteit beoordeeld en zo nodig aangepast.

Herstel en herstelmaatregelen

Het fonds heeft besloten geen specifiek beleid op te stellen ten aanzien van herstelmaatregelen die getroffen zouden kunnen worden bij het voldoen aan herstel van de beleidsdekkingsgraad. Dat wil zeggen dat eenmaal genomen herstelmaatregelen niet zonder meer teruggedraaid zullen worden.

10 Besluitvorming & actualisering

Dit financieel crisisplan is op 12 december 2018 door het bestuur vastgesteld en wordt jaarlijks getoetst en eventueel aangepast op basis van de actuele omstandigheden. Het plan wordt als bijlage in de Abtn opgenomen.

